

Em sembla que hi ha quatre aspectes culturals que poden oferir la possibilitat d'una comunitat o d'una traduïbilitat.

En primer lloc, aquelles activitats culturals que per la seva natura són, i àdhuc han de ser, portades a cap semblantment per membres de molt diverses comunitats. Els exemples més notoris són les ciències i la tecnologia. Pot haver-hi certes preferències per «maneres de fer» —com, segons Pierre Duhem, hi ha (o, millor dit, hi havia) una manera de fer física francesa, a base de models matemàtics, i una manera de fer física anglesa, a base de models mecànics—, però en substància són intercomunicables i intertraduïbles.

En segon lloc, aquelles manifestacions culturals que, nascudes, com totes, en condicions particulars i dins de societats determinades, poden travessar fronteres per ser adoptades, segurament de maneres diferents, per diverses societats. Les formes d'organització política, social i econòmica són exemples d'aquests aspectes culturals.

En tercer lloc, unes certes produccions culturals que, com les artístiques, incloses les literàries, són, almenys parcialment, traduïbles. En són exemples els estils.

Finalment, la mateixa societat i la mateixa cultura particular, poden esdevenir, sinó objecte d'imitació o d'adaptació, objecte d'atenció. Les cultures són una mica com personalitats que són úniques i intransferibles, però que són més o menys atractives, més o menys interessants —i que poden ser, també, més o menys fastigoses i més o menys repulsives. Evidentment, no es tracta aleshores de traduïbilitat, especialment en el primer sentit suara esmentat, però sí, almenys de la possibilitat d'una comunicació i *mutatis mutandi* d'una universalització.

És comprensible que la societat i la cultura catalana vulguin ser catalanes, és a dir, autèntiques i no provincianes o imitatives. Imagino que algunes, si no totes, les «reflexions crítiques» de la sèrie present van per aquest camí. És comprensible també que vulgui abocar-se enfora i d'alguna manera universalitzar-se. Crec que això es pot fer, no seguint el patró d'una abstracta i inexistent «cultura universal», sinó tractant de ser de diverses maneres, incloses les quatre suara esmentades, traduïble. A tal fi cal que faci valer, potencian-les al màxim, les seves capacitats i els seus valors. El bon treball,

per una banda —cosa que ha estat i esperem que continuï essent ben catalana—, hi ajudarà força. També l'habilitat a donar-se a conèixer als altres —cosa que solament les seves institucions poden fer amb possibilitat d'èxit—. Si fem culturalment coses interessants i no les guardem gelosament dins l'armari amb l'excusa, avui dia totalment inoperant, que si la mercaderia és bona es vendrà, arribarem a aconseguir que algú ens faci cas. Podrà així haver-hi a Catalunya una «cultura universal» que no sigui la pàl·lida abstracció que aquesta expressió generalment designa, i ensems una cultura catalana. Catalana, doncs, i universal.

Josep FERRATER i MÓRA: *Cultura Catalana i Cultura Universal*, 1982